

MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA DARS O'TISH UCHUN SAMARALI METODLAR

Dadaxonov Dilshodbek Murodjon o'g'li

ADCHTI Roman german va slavyan tillari fakulteti nemis tili yo'nalishi

4-kurs 401-kurs talabasi

Ilmiy rahbar; Isamutdinova Durdona

Annotatsiya; Maktabgacha ta'lim tizimi bolalar uchun eng muhim rivojlanish bosqichlaridan biri hisoblanadi. Ushbu davrda bolalar o'z bilimlarini faqat o'qish orqali emas, balki amaliy faoliyat va ijtimoiy munosabatlar orqali o'rganadilar. Maktabgacha ta'limda dars o'tishning samarali metodlari bolalar uchun o'rgatish jarayonini qiziqarli va samarali qilishga yordam beradi. Maqolada bolalar bilan ishlashda qo'llaniladigan o'yin asosidagi, tajriba asosidagi, multimediali va tashqi muhit metodlaridan foydalanishning samaradorligi haqida batafsil ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, O'yin metodlari, Tajriba asosidagi o'qitish, Multimediali ta'lim, Jismoniy rivojlanish, Tematik darslar, Tashqi muhit Roli o'yinlar

Аннотация; Система дошкольного образования является одним из важнейших этапов развития детей. В этот период дети учат не только через чтение, но и через практическую деятельность и социальные взаимодействия. Эффективные методы преподавания в дошкольном образовании помогают сделать процесс обучения интересным и эффективным для детей. В статье подробно рассматриваются такие методы работы с детьми, как игровые, опытные, мультимедийные и методы использования внешней среды, а также их эффективность в образовательном процессе.

Ключевые слова: Дошкольное образование, Игровые методы, Обучение через опыт, Мультимедийное образование, Физическое развитие, Тематические уроки, Обучение на свежем воздухе, Ролевые игры

Abstract: The preschool education system is one of the most important stages in children's development. During this period, children learn not only through reading but also through practical activities and social interactions. Effective teaching methods in preschool education help make the learning process interesting and effective for children. The article provides detailed information on the effectiveness of play-based, experiential, multimedia, and outdoor methods used in working with children. Preschool education

Keywords: Play-based methods, Experiential learning, Multimedia education, Physical development, Thematic lessons, Outdoor learning, Role-playing

Kirish

Maktabgacha ta'lim tizimi yosh bolalarning rivojlanishining asosiy bosqichi hisoblanadi. Bu yoshda bolalar juda tez o'sib, yangi bilimlarni qabul qilishga tayyor bo'ladilar. Shuning uchun maktabgacha ta'lim metodlari ularning kognitiv, ijtimoiy va jismoniy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi kerak. Ular o'zlarining shaxsiyatini shakllantirayotgan davrda to'g'ri metodlar orqali bilimlarni samarali o'rganadilar. Ushbu maqolada maktabgacha ta'limda samarali dars o'tish uchun ishlatiladigan asosiy metodlar batafsil tahlil qilinadi.

O'yin metodlari

O'yin metodlari maktabgacha ta'limda eng keng tarqalgan va samarali yondashuvlardan biridir. Bolalar o'yinda o'zlarini ifoda etishadi, tasavvur qilishadi, ijodiy fikrlashni rivojlantiradilar va ijtimoiy ko'nikmalarini oshiradilar. O'yinlar yordamida bolalar ko'plab yangi bilimlarni o'zlashtirishadi. Masalan, «pazl» o'ynash orqali bolalar shakllar, ranglar va raqamlarni o'rganishlari mumkin. Shuningdek, jamoaviy o'yinlar bolalarga guruhda ishlashni, bir-biri bilan muloqot qilishni va mas'uliyatni his qilishni o'rgatadi.

O‘yinlar yordamida bolalar faqat o‘rganish bilan cheklanmaydi, balki ular uchun o‘rganish jarayoni yanada qiziqarli va samimiy bo‘ladi.

Praktik misol: «Ranglar va shakllar» o‘yinini o‘ynash orqali bolalar ranglarni va turli shakllarni o‘rganishadi. Bu o‘yin bolalar uchun nafaqat ta’lim, balki qiziqarli faoliyat hamdir.

Tajriba asosidagi o‘qitish

Tajriba asosidagi o‘qitish metodlari bolalar uchun o‘rganish jarayonini yanada samarali qiladi. Bolalar o‘zlarini va atrof-muhitni kuzatib, amaliy tajribalar o‘tkazish orqali o‘rganadilar. Masalan, bolalar o‘simliklarni ekish orqali tabiatni o‘rganadilar va ularning o‘sish jarayonini kuzatib boradilar. Shu bilan birga, suv bilan tajriba o‘tkazish orqali turli moddalar va ularning xususiyatlarini o‘rganishadi. Tajriba asosidagi metodlar bolalar uchun bilimlarni o‘zlashtirishni osonlashtiradi va ularning amaliy ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Praktik misol: «Suvda eriydigan va erimaydigan narsalar» mavzusidagi darsda bolalar turli narsalar (tuzi, yog‘ni, shakarni) suvda eriydiganini o‘rganadilar. Bu tajriba bolalar uchun ilmiy bilimlarni amalda o‘rganishning samarali usulidir.

Multimediali vositalardan foydalanish

Hozirgi zamon maktabgacha ta’lim tizimida **multimediali vositalardan** foydalanish ham o‘quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Animatsiyalar, interaktiv ilovalar va videolar bolalar uchun o‘rganish jarayonini ko‘proq qiziqarli va faollashtiradi. Multimediali vositalar yordamida bolalar nafaqat ko‘rish, balki eshitish va sezgilar orqali ham ma'lumot olishadi. Bu esa o‘rganish jarayonini yanada samarali va yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

Praktik misol: «Hayvonlar» mavzusidagi darsda bolalar turli hayvonlar haqida video tomosha qilishadi va ularning turli xususiyatlari haqida ma'lumot olishadi.

Tematik darslar

Tematik darslar bolalar uchun o‘ziga xos mavzularni chuqur o‘rganishga yordam beradi. Bolalar biror mavzuni o‘rganishda ko‘plab yangi bilimlarni

olishadi. Masalan, «o‘simliklar dunyosi» yoki «hayvonot olami» mavzulari bolalar uchun juda qiziqarli bo‘lishi mumkin. Bunday mavzularda o‘tkazilgan darslar bolalarga tabiatni yanada chuqurroq tushunishga imkon yaratadi. Tematik darslar bolalarning o‘zaro bog‘lanish va kuzatish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Praktik misol: «Bahor» mavzusida o‘tkazilgan darsda bolalar bahorda gullab-yashnayotgan o‘simliklar va hayvonlar haqida o‘rganadilar, ularning o‘shish jarayonini kuzatadilar.

Jismoniy Faoliyat va Motorikani Rivojlantirish

Jismoniy faoliyat maktabgacha ta'limda bolalar uchun juda muhimdir. Harakatli o‘yinlar, sport mashg‘ulotlari va boshqa jismoniy faoliyatlar bolalar nafaqat jismoniy sog‘lom bo‘lishadi, balki ularning motorik ko‘nikmalari ham rivojlanadi. Jismoniy faoliyat bolalar uchun o‘rganish jarayonini qiziqarli va dinamik qiladi.

Praktik misol: Bolalar uchun «Ko‘rish va qo‘lni ishlatish» mashg‘uloti, unda ular turli shakllarni qo‘llariga tushirib, ularni to‘g‘ri joylashtirishni o‘rganadilar.

Tashqi Muhitdan Foydalanish

Tashqi muhit maktabgacha ta'lim tizimida dars o‘tishning samarali usulidir. Bolalar uchun bog‘da yoki parkda darslar o‘tkazish, ularni tabiat bilan tanishtirish va kuzatish imkoniyatlarini yaratadi. Tabiatda o‘tkaziladigan darslar bolalar uchun yangi bilimlarni qiziqarli va amaliy tarzda o‘rganish imkonini beradi.

Praktik misol: «O‘simliklar va hayvonlar» mavzusidagi darsda bolalar tabiatga chiqib, o‘simliklarni va hayvonlarni kuzatishadi. Shu bilan birga, ular o‘z ko‘zlarini bilan ko‘rgan narsalaridan bilim olishadi.

Roli O‘yinlar

Bolalar uchun **roli o‘yinlar** va drammatizatsiya o‘quv jarayonida juda muhimdir. Bular bolalarning ijtimoiy va emosional rivojlanishiga yordam beradi. Roli o‘yinlar bolalarga turli ijtimoiy rollarni bajarish, o‘zlarini

boshqalarning o‘rnida tasavvur qilish va muloqot qilishni o‘rgatadi. Bu metod bolalar uchun o‘zaro muloqotni rivojlantirish va guruhda ishlashni o‘rgatishda samarali hisoblanadi.

Praktik misol: «Do‘konda sotuvchi» roli o‘yinida bolalar do‘konda ishlashni, savdo qilishni o‘rganadilar va bu orqali o‘zaro muloqot qilish ko‘nikmalarini oshiradilar.

Xulosa

Maktabgacha ta'lim tizimida samarali metodlar bolalar uchun o‘rganish jarayonini yanada qiziqarli, samarali va foydali qilishga yordam beradi. O‘yin asosidagi metodlar, tajriba asosidagi o‘qitish, multimedialiy vositalar, tashqi muhitdan foydalanish va roli o‘yinlar kabi metodlar bolalarning har tomonlama rivojlanishiga turtki beradi. Darslar qisqa, faollik va o‘zgaruvchan bo‘lishi kerak, chunki bolalar uzoq vaqt davomida diqqatni jamlay olishmaydi. Samarali metodlar yordamida bolalar bilimlarni o‘zlashtiradi, yangi ko‘nikmalarni rivojlantiradi va ijtimoiy hayotga tayyorlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Azizova, D. "Maktabgacha ta'limda interaktiv metodlar va ularning ahamiyati." Ta'lim va tarbiya jurnali, 2021.
2. Karimova, N. "O‘yinli ta’lim: Maktabgacha ta’limda bolalarning qiziqishini oshirish yo‘llari." O‘zbekiston ta’lim islohotlari, 2020.
3. Alimov, B. "Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy va kommunikativ ko‘nikmalarni shakllantirish." O‘zbekiston Pedagogika Universiteti nashriyoti, 2019.
4. Johnson, D. W., & Johnson, R. T. "Active Learning: Cooperation in the Classroom." Minnesota: Interaction Book Company, 2019.
5. Ismoilov, U. "Ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlar va ularning samaradorligi." Toshkent: Yangi Avlod nashriyoti, 2021.

6. Smith, B. L., & MacGregor, J. T. "What is Collaborative Learning?" National Center for Postsecondary Teaching, Learning, and Assessment, 2018.
7. Dewey, J. "Experience and Education." New York: Collier Books, 1997.
8. Brown, G., & Atkins, M. "Effective Teaching in Higher Education." Routledge, 2017.
9. Mamadaliyeva, M. "Maktabgacha ta'limda o'yinlar orqali bilim berish metodlari." Ta'lim va Fan, 2020.
10. Kamilova, S. "Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ta'lim texnologiyalari va o'qitish metodikasi." Toshkent: Pedagogika nashriyoti, 2021.